

Iedereen doet mee

Actieplan 2022-2025

Versie 1.8

14 december 2021

Kerngegevens

"Sommige mensen hebben minder behoefte aan contact. Dat is prima. Het gaat erom dat je contact kunt maken als je dat wilt. Als je wordt uitgesloten, om wat voor reden dan ook, dan is dat niet goed voor jou, maar ook niet goed voor de samenleving. Iedereen is van waarde."

Barbara Boudewijnse, wethouder

Projectleider	Henke van der Heiden & Frank Kemper
Afdeling	Mens en Omgeving
Datum	14 december 2021
Behandeling	BenW: ter kennisname aanbieden aan de gemeenteraad
Opdrachtgever	Barbara Boudewijnse

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	4
2	Inleiding: Gooise Meren inclusief	7
2.1	Kader en context	7
2.2	Waarom een inclusieve samenleving?	7
2.3	Leeswijzer	9
3	Wat waren we van plan? – de voorgeschiedenis	10
3.1	De inclusienota 'Toegankelijke Samenleving – Iedereen doet mee' 2015	10
3.2	Uitvoeringsprogramma Iedereen doet mee - 2018-2022	11
3.3	Samenhang met andere beleidsterreinen	12
4	Wat kwam ervan terecht?	14
4.1	Terugblik op het uitvoeringsprogramma 2018 tot medio 2021	14
5	Wat leren we daarvan?	20
5.1	Algemene bevindingen en conclusies	20
5.2	Gemeente als inclusieve organisatie	23
6	Vooruitblik: Actieplan Iedereen doet mee - 2022-2025	25
6.1	Totstandkoming van het nieuwe actieplan	25
6.2	Actieplan Iedereen doet mee - 2022-2025	25
7	Hoe verder?	28
7.1	Randvoorwaarden	28
7.2	Financieel overzicht	28
7.3	Drie scenario's	28
7.4	Voorstel	29

Bijlage 1: Uitvoeringsprogramma Iedereen doet mee - 2018-2022: speerpunten en projecten

Bijlage 2: Resultaten uitvoeringsprogramma Iedereen doet mee 2018-2022

Bijlage 3: Participatietraject 2021

1 Samenvatting

De gemeente Gooise Meren streeft naar een inclusieve samenleving, waaraan iedere inwoner op alle terreinen kan deelnemen. Waarin niemand, om wat voor reden dan ook, wordt buitengesloten. Dat is een wettelijke verplichting vanuit het VN-verdrag Handicap. Maar inclusie is ook een kernwaarde van de gemeente Gooise Meren. We willen een sociaal sterke samenleving, waarin inwoners naar elkaar omkijken.

Waarom inclusie?

Die inclusieve samenleving is nog ver weg. Denk aan de gebrekkige acceptatie van transgenders, discriminatie van migranten, gebouwen waar je met een rolstoel niet in kunt. Een omvangrijke groep inwoners ervaart nog altijd uitsluiting. En heeft te maken met financiële belemmeringen en minder kansen op de arbeidsmarkt.

Gooise Meren stimuleert dat belemmeringen worden weggenomen en dat geen verschil meer wordt gemaakt naar leeftijd, migratieachtergrond, genderoriëntatie, inkomen, beperkingen of andere uitsluitingsgronden. Uitsluiting is vaak het onbedoelde gevolg van bestaande regels en praktijken. Daarom kunnen we niet zonder de inbreng van inwoners die de belemmeringen zelf aan den lijve ervaren: de ervaringsdeskundigen. Zij kunnen ons als geen ander wijzen op die belemmeringen: waar zijn openbare ruimtes en gebouwen niet toegankelijk? Waar schiet de bejegening tekort? Want inclusie gaat ook over bejegening: alle inwoners verdienen een respectvolle behandeling van iedereen. Inclusie is geen keuze, maar een noodzaak. De gemeente is er van overtuigd dat een inclusieve samenleving helpt om problematiek te voorkomen en daarmee ook een beroep op zwaardere (en dure) zorg. De gemeente neemt het voortouw, maar de inclusieve samenleving vraagt inzet van de hele samenleving.

Wat namen we ons voor?

De beleidsnota 'Toegankelijke Samenleving – Iedereen doet mee' (2015) was een subnota bij het beleidskader Sociaal Domein. Het had als uitgangspunten o.m. de aanjagersrol van de gemeente, een domeinoverstijgende aanpak, een centrale rol voor ervaringsdeskundigen en samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Het college maakte in 2018 (incidentele) middelen vrij voor de uitvoering van een plan van aanpak tot eind 2021. Dat uitvoeringsprogramma benadrukte het belang van bewustwording en van versterking van ervaringsdeskundigheid. Het plan kende vier actielijnen:

- de gemeente als inclusieve organisatie
- bouwen, wonen en openbare ruimte
- werk
- vrije tijd en sport

Wat kwam ervan terecht?

Bewustwording

Een doorlopend communicatietraject zette medewerkers van alle afdelingen binnen de gemeente aan het denken over inclusie en het mogelijk uitsluitende effect van het eigen handelen. Publiekscampagnes, filmvertoningen, nabespreking en andere inclusiebijeenkomsten in de samenleving zijn door honderden inwoners bijgewoond. De gemeente informeerde over toegankelijke activiteiten via de website en de huis aan huis bladen. Bussumse ondernemers voerden campagne voor het openstellen van toiletten.

Ervaringsdeskundigheid

De gemeente investeerde in de ontwikkeling van netwerken van ervaringsdeskundigen. Die zetten hun expertise nu in o.m. voor de verbetering van de gemeentelijke communicatie en dienstverlening, de ontwikkeling van nieuw beleid en het signaleren van knelpunten bij toegankelijkheid.

Gemeente als inclusieve organisatie

De gemeente liet haar eigen dienstverlening toetsen door ervaringsdeskundigen en trainde vervolgens de eigen medewerkers in inclusief werken. Ze zette stappen naar een meer begrijpelijke communicatie en toegankelijke informatievoorziening. Diversiteit kreeg aandacht bij de beeldvorming en bij de werving van nieuw personeel. Ervaringsdeskundigen droegen actief bij aan de ontwikkeling van beleid.

Bouwen, wonen, ruimtelijke omgeving

Ervaringsdeskundigen toetsten ook de openbare ruimte en gebouwen. De gemeente voerde verbeteringen uit en gaat aanpassingen meenemen in het reguliere onderhoud. Er wordt gewerkt aan toegankelijkheidsnormen voor de openbare ruimte en het vastgoed.

Werk

De Participatiewet overlapt met de inclusieagenda. Een flink deel van de inwoners die een beroep doet op de Participatiewet bestaat waarschijnlijk uit mensen met beperkingen of een migratieachtergrond. Of de arbeidsintegratietrajecten ook bijdragen aan een inclusieve arbeidsmarkt is niet bekend.

Vrije tijd en sport

Maatschappelijke partners ontplooiden veel vrijetijdsinitiatieven voor en met jongeren met een licht verstandelijke beperking, voor en met inwoners met psychische aandoeningen, maar ook voor en met mensen zonder beperkingen. Met het sportakkoord en een tijdelijke subsidieregeling stimuleert de gemeente inclusief sporten.

Wat leren we er van?

- Vrijwel het gehele uitvoeringsprogramma is gerealiseerd. Partners binnen en buiten de gemeentelijke organisatie hebben zich ingezet. Inclusie raakt verankerd in regulier beleid. Belangrijke factoren voor dit succes waren de programmacoördinator, de inzet van ervaringsdeskundigen en het interne netwerk van ambtelijke ambassadeurs.
- Bewustwording vergt permanent onderhoud in de strijd om de aandacht. Niet iedere gemeentelijke afdeling is even betrokken. Inclusie verdient een plaats in het scholingsprogramma en in de inwerkprocedures voor nieuwe medewerkers.
- Het bewustzijn groeit in de samenleving, maar het inwonerspanel laat ook hardnekkige weerstanden zien, met name jegens moslimmigranten, homo's en transgenders. Daar is nog een wereld te winnen.
- Werk is een aandachtspunt. Er is nog geen aantoonbare inclusieve arbeidsmarkt; Participatiewet en inclusieagenda zijn nog gescheiden werelden. Het personeelsbestand van de gemeente zelf toont ook nog een oververtegenwoordiging van oudere witte mannen zonder zichtbare beperkingen.
- De acceptatie van mensen met een migratieachtergrond en de lhbtq-groep blijft onderbelicht. Dat is historisch verklaarbaar – we startten destijds met uitsluiting op grond van beperkingen – maar heeft wel aandacht. Er zijn nog geen georganiseerde gesprekspartners bij deze thema's.

Tot slot: inclusie gaat over alle terreinen van de samenleving en raakt iedereen. Dat vraagt om een cultuurverandering die niet in een paar jaar is te realiseren. Voor sommige inwoners gaat het niet snel genoeg, maar andere inwoners gaat het veel te snel. Het traject vraagt om lange termijn investeringen.

Wat staat ons nu te doen?

We keken samen met veel interne en externe partners naar behaalde resultaten en naar nieuwe speerpunten voor de periode 2022-2025. Het nieuwe actieplan consolideert behaalde resultaten, met aanhoudende aandacht voor bewustwording, communicatie en ervaringsdeskundigheid. actieplan zet ook nieuwe accenten, zoals een training voor alle gemeentelijke afdelingen en een standaardparagraaf inclusie in alle raadsvoorstellen. En intensificeert de aandacht voor de thema's lhbt, migratie-achtergrond en de inclusieve arbeidsmarkt.

Voor het nieuwe actieplan zijn nog geen financiële middelen beschikbaar. Uitvoering maakt deel uit van de reguliere werkzaamheden van iedere afdeling. Initiatiefnemers uit de samenleving dragen in principe ook zelf de kosten. Een coördinator is onmisbaar: iemand die het thema op de agenda houdt, alle partijen aangehaakt houdt en de netwerken van ervaringsdeskundigen en de inclusieambassadeurs binnen de gemeente faciliteert.

En wat is daarvoor nodig?

De uitvoering wordt ingebed in reguliere werkzaamheden van de afdelingen (scenario 3). De kosten van dit scenario bedragen structureel € 20.000,- voor een activiteitenbudget en structureel 0,33 fte voor coördinatie van de uitvoering. De daarmee gemoeide kosten worden vanaf 2023 gedekt door te schuiven en te prioriteren binnen de bestaande formatie en budgetten. Voor het jaar 2020 worden incidentele middelen vrijgemaakt uit de algemene reserve sociaal domein.

Campagnestart 'Houd de lijn vrij!'

2 Inleiding: Gooise Meren inclusief

2.1 Kader en context

Dit actieplan schrijven we om te laten zien waar we op dit moment staan, wat er al bereikt is en wat ons in de komende periode te doen staat. We beschrijven onze visie op inclusie in hoofdlijnen. En schetsen de contouren van een nieuw actieplan en wat daar voor nodig is.

2.1.1 Wettelijk kader

Het VN-verdrag Handicap is sinds juli 2016 in Nederland van kracht. De Rijksoverheid verplicht zich daarmee om ervoor te zorgen dat mensen met een beperking gelijkwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Het gaat over veel thema's, die met name spelen in de lokale omgeving. Denk aan arbeid, onderwijs, wonen, verkeer en vervoer, zorg, ondersteuning, sport, cultuur, vrijetijdsbesteding en uitgaan. Het wettelijke kader geeft de gemeente dan ook het voortouw bij de lokale uitvoering.

2.1.2 Lokale context

Gooise Meren behoorde tot de eerste gemeenten die serieus werk maakte van inclusie. De beleidsnota 'Toegankelijke samenleving – Iedereen doet mee' dateert al uit 2015. Inclusie werd een kernwaarde van de nieuw gevormde gemeente in 2016 en in 2018 selecteerde de VNG Gooise Meren als één van de landelijke koplopergemeenten. Lag tot dan toe het accent op mensen met een beperking, in het coalitieakkoord 2018-2022 noemde het college expliciet als doel het bevorderen van acceptatie van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgenders en intersekse personen (lhbti+). Dat jaar kwamen ook incidentele middelen beschikbaar voor de uitvoering van het plan van aanpak tot 2022 en voor programmacoördinatie.

2.2 Waarom een inclusieve samenleving?

De gemeente Gooise Meren staat voor een inclusieve samenleving waaraan ieder inwoner kan deelnemen. Zo ver zijn we nog lang niet, uitsluiting doet zich nog altijd op vele terreinen voor: bijvoorbeeld op basis van leeftijd, culturele achtergrond, religie, gender, inkomen, talenten of beperkingen. Onze samenleving is nog lang niet inclusief. En dat is een probleem.

Van onze inwoners heeft 14% minstens één lichamelijke of zintuiglijke beperking en 5% heeft een ernstige psychische aandoening¹. Dat zijn bij elkaar een kleine 11.000 mensen. Naar schatting 3.650 inwoners hebben een licht verstandelijke beperking². Financiële drempels belemmeren op zichzelf al de mogelijkheden om mee te doen. Van de huishoudens in Gooise Meren heeft 8% een laag inkomen en 3,2% van de huishoudens leeft op bijstandsniveau. Voor mensen met een beperking en voor veel mantelzorgers en mensen met psychosociale of financiële problemen is meedoen niet vanzelfsprekend. Ze moeten meer moeite doen, krijgen minder kansen, hebben te maken met hogere lasten (eigen bijdragen zorg, kosten voor vervoer, aanpassingen) en hebben een slechtere positie qua huisvesting en op de arbeidsmarkt.

¹ Cijfers RIVM 2016

² SCP 2019

Homo- en biseksuele mensen bekleden sociaal economisch weliswaar een gemiddelde positie, zij voelen zich veel vaker onveilig en hebben te maken met bedreigingen en geweld. Transgenders zijn slechter af³: naast onveiligheid spelen een laag inkomen, achterstanden op de arbeidsmarkt en grotere psychische problematiek hen parten. Bijna 10% van de bevolking van Gooise Meren heeft een niet-Westerse migratie achtergrond. Zij ondervinden o.m. uitsluiting op de arbeidsmarkt en in het onderwijs. Voor jongeren is het bijvoorbeeld heel lastig om een stageplek te vinden. Moslims hebben te maken met hardnekkige vooroordelen en discriminatie⁴. Vluchtelingen vinden moeilijk passend werk en lopen een groot risico op armoede⁵.

Inclusie: geen luxe, maar noodzaak

Onze samenleving is complex en dynamisch. Daardoor sluiten we bijna als vanzelf mensen uit. De laatste decennia nam de privatisering van voorzieningen toe, zagen we de individualisering van de samenleving en nam de digitale dienstverlening een hoge vlucht. We vragen veel van de zelfredzaamheid van inwoners. Niet iedereen heeft de vaardigheden en mogelijkheden die daarvoor nodig zijn. Daar hebben we als samenleving ook in toenemende mate last van. De gemeente zet niet voor niets in op het versterken van sociale cohesie. We willen sterke, leefbare wijken met burgers die naar elkaar omkijken en die meetellen. Ook zonder wettelijke verplichtingen is inclusie hard nodig.

De inclusieve samenleving is er niet van vandaag op morgen. Het is een proces van lange adem, dat alleen stap voor stap kan worden gerealiseerd. Een groeiproces waarin we steeds opnieuw samen met de ervaringsdeskundigen de prioriteiten bepalen, de geplande en gerealiseerde acties evalueren en nieuwe vervolgstappen benoemen. Bewustwording is in dit proces een eerste vereiste.

³ Movisie: Handreiking LHBTI – Feiten en Cijfers, 2021

⁴ SCP, Monitor moslimdiscriminatie, 2020

⁵ CBS 2018

2.2.1 Onze visie op Inclusie

De gemeente streeft naar een inclusieve samenleving. Wat houdt dat in?

Iedereen kan meedoen op ieder terrein

We stimuleren dat de obstakels die mensen ervaren worden verholpen: als het gaat om wonen, arbeid, onderwijs, mobiliteit, recreatie, sport en cultuur. Dat geldt ook voor financiële drempels.

Iedereen mag er zijn

Alle inwoners kunnen zichzelf zijn en de keuzes maken die daar uit voortvloeien. Dat betekent acceptatie van verschillen, zoals die in genderoriëntatie, levensovertuiging en culturele achtergrond.

Niets 'over ons, zonder ons'

Ervaringsdeskundigen hebben een cruciale rol voor de signalering en bewustwording van (onbedoelde) effecten van uitsluiting door bestaande praktijken en maatregelen.

Een inclusieve samenleving is toegankelijk

De openbare ruimte en openbare gebouwen zijn zo ingericht dat mensen met een beperking er optimaal gebruik van kunnen maken. Teksten, online en offline, zijn begrijpelijk en leesbaar.

En de toegankelijkheid is bekend

Informatie over de toegankelijkheid van voorzieningen, winkels, uitgaansgelegenheden etc. is voor de beoogde doelgroep gemakkelijk te vinden.

Een inclusieve samenleving is uitnodigend

Iedereen wordt respectvol bejegend, ook als je meer tijd nodig hebt of minder voorspelbaar gedrag vertoont. De gemeente gaat vooroordelen en vijandige uitingen jegens huidskleur, religie, migratieachtergrond, psychiatrische problematiek of seksuele oriëntatie tegen.

Een inclusieve samenleving is goed voor iedereen

Respectvolle omgang en begrijpelijke informatie zijn prettig voor alle inwoners. Toegankelijkheid is niet alleen fijn als je een beperking hebt: kun je met een rolstoel naar binnen, dan kun je dat ook met een kinderwagen of rolkoffer. Een aangepast toilet biedt ook ruimte om je baby te verschonen.

Inclusie is preventie

Alle inwoners zoveel mogelijk van het begin af insluiten is beter (en goedkoper) dan achteraf aparte regelingen treffen om hen toch mee te kunnen laten doen.

Inclusie is een gedeelde verantwoordelijkheid

De gemeente heeft een voorbeeldrol, Maar de inclusieve samenleving komt er alleen als ook maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners bijdragen. Wij geloven in wederkerigheid. We zien inwoners die uitsluiting ervaren als zelfbewuste partners, die met hun talenten en ervaringen kunnen bijdragen aan een samenleving waarin iedereen meetelt.

2.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk 3 kijken we terug naar de stukken waarmee we onze visie op inclusie handen en voeten gaven: de inclusienota uit 2015 en het uitvoeringsprogramma 2018-2022.

Hoofdstuk 4 zoomt in op de realisatie van de voorgenomen acties. Hoofdstuk 5 trekt daaruit enkele algemene conclusies en focust op de gemeente als inclusieve organisatie. Het zesde hoofdstuk blikt vooruit en schetst de contouren van het actieplan voor de komende periode. Hoofdstuk 7 doet tot slot een voorstel voor het vervolg.

3 Wat waren we van plan? – de voorgeschiedenis

3.1 De inclusienota 'Toegankelijke samenleving – Iedereen doet mee' 2015

In 2015 stelde de raad de inclusienota 'Toegankelijke samenleving' vast. De nota vormde een subnota bij het beleidskader Sociaal domein. De inclusienota noemt als uitgangspunten:

- de gemeente in de rol van aanjager en stimulator
- een integrale, domeinoverstijgende aanpak
- bewustwording van inclusief denken en handelen
- stimuleren van samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties
- de ervaringskennis van betrokken inwoners staat centraal

We vatten hierin hoofdlijn samen wat de gemeente met het inclusiebeleid beoogt.

3.1.1 De gemeente als aanjager

Bewustwording in de gemeentelijk organisatie

Het begint met bewustwording. Weten medewerkers van de gemeente wat inclusie inhoudt, welke procedures en maatregelen -vaak onbedoeld- leiden tot uitsluiting en wat ze daaraan kunnen veranderen? De inbreng van ervaringsdeskundige inwoners is hier van onschatbare waarde. Zij kunnen als geen ander wijzen op effecten van beleid en signaleren waar het fout gaat.

Een belangrijk randvoorwaarde is de actieve betrokkenheid van het managementteam vanaf dag één: achteraf informeren volstaat niet. Bewustwording heeft structureel aandacht nodig, met regelmatige opfrisactiviteiten. De toegankelijkheid van de eigen dienstverlening is gebaat met begrijpelijke informatie en een bejegening die recht doet aan de verscheidenheid van inwoners.

Investeren in ervaringsdeskundigheid

De kwaliteit van beleidsontwikkeling vraagt om inzet van ervaringsdeskundigheid. Daar moet de gemeente in investeren. Stimuleren en ontsluiten van ervaringskennis wordt onderdeel van het subsidiebeleid.

Toegankelijke voorzieningen

- Openbare ruimte: bij nieuwe bouwprojecten en de inrichting van de openbare ruimte kijkt de gemeente expliciet naar toegankelijkheid. Bij het verlenen van vergunningen toetst de gemeente aan criteria van toegankelijkheid (o.m. bij evenementen, horecabeleid en aanvullingen op het bouwbesluit). Ook hier is de inbreng van ervaringsdeskundigen cruciaal.
- Mobiliteit: een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen is de vraag: kun je er komen? De gemeente heeft weinig invloed op het OV, maar kan bijdragen aan goed op elkaar afgestemde vervoersvoorzieningen.
- Financiële obstakels: schulden en gebrek aan financiële armslag leiden vaak tot sociaal isolement. De gemeente wil dat bestrijden met een aanpak schuldenpreventie en een effectief minimabeleid.
- Toegankelijke algemene voorzieningen: als iedereen zoveel mogelijk gebruik kan maken van algemene voorzieningen, voorkom je een onnodig beroep op duurdere individuele arrangementen. Bij de subsidie van (sport)verenigingen en organisaties wordt toegankelijkheid als doelstelling opgenomen. De nota noemt met name laaggeletterdheid als obstakel en wil die tegengaan.

3.1.2 De samenleving: inwoners, ondernemers en maatschappelijk organisaties

Dialogoog bewustwording

De toegankelijke samenleving is een zaak van de gemeente, maar vooral van inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Ook daar is bewustwording een eerste vereiste. Welke obstakels leveren bestaande activiteiten en aanbod op voor deelname? Wat schort er aan de beeldvorming? De gemeente wil trekker zijn van een maatschappelijke dialoog rond concrete actuele onderwerpen, met actieve deelname van ervaringsdeskundigen. Ze stimuleert en faciliteert initiatieven van derden.

Toegankelijkheidsinformatie

Als je niet weet dát iets toegankelijk is, dan ga je er ook niet heen. De gemeente stimuleert dat informatie over de toegankelijkheid van voorzieningen beter wordt ontsloten. Voor de gemeente zelf is het ook belangrijk om te weten waar de toegankelijkheid leemtes vertoont. Samenwerking met ervaringsdeskundigen kan ook hier veel betekenen.

3.1.3 Werk en wonen

Reguliere arbeid en dagbesteding

Er is een mismatch op de regionale arbeidsmarkt, waar de capaciteiten van duizenden werkzoekenden onvoldoende aansluiten op de honderden vacatures. Werkgevers kunnen kiezen en mijden dan risico's. Ook negatieve beeldvorming speelt een rol. De gemeente stimuleert een inclusieve arbeidsmarkt met de middelen die de Participatiewet biedt, o.a. door de werkgevers te ontzorgen (loonkostensubsidie, minimale administratieve last, vergoeding voor aanpassingen werkplek en jobcoach, No-risk polis). Ze probeert weerstanden weg te nemen met voorlichting en advies.

Langer zelfstandig wonen

Senioren en mensen met een beperking willen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen in de eigen leefomgeving, met passende begeleiding en eventuele woningaanpassingen. De regio heeft voldoende aanpasbare woningen, maar inzicht in beschikbaarheid en verdeling schiet tekort. De nota bepleit inventarisatie, voorlichting over levensloopbestendig wonen en wil particulier initiatief voor kleinschalige woonvormen stimuleren. Ook wordt er gewezen op domotica-toepassingen bij mensen met lichamelijke beperkingen, maar ook bij dementie of psychische problemen.

3.2 Uitvoeringsprogramma Iedereen doet mee - 2018-2022

Voor de collegeperiode 2018-2022 is een uitvoeringsprogramma opgesteld. Randvoorwaarden daarin zijn onder meer:

- een duidelijke interne opdracht met bestuurlijke (wethouder Boudewijnse) en ambtelijke (gemeentesecretaris) eindverantwoordelijkheid;
- een budget voor de programmacoördinatie, het bewustwordingstraject, de versterking van ervaringsdeskundigheid en het faciliteren van de vier actielijnen voor de jaren 2019, 2020 en 2021. De activiteiten *binnen* die actielijnen vallen onder het betreffende werkterrein. Het zijn immers reguliere taken, die nu op inclusieve wijze worden uitgevoerd.

3.2.1 Bewustwording en ervaringsdeskundigheid

Het bewustwordingstraject heeft als doel meer kennis te verschaffen over de impact van uitsluiting, de mogelijke uitsluiting door het eigen handelen en een positieve beeldvorming over mensen die om uiteenlopende redenen worden buitengesloten. Met als uiteindelijke doel een gedragsverandering bij medewerkers van de gemeente en bij het brede publiek.

Versterken van de inzet van ervaringsdeskundigen richt zich met name op de inbreng van inwoners in een kwetsbare positie, als een onderdeel op alle terreinen van uitvoering en beleid.

Beleidsmedewerkers beseffen niet altijd dat hun maatregelen tot uitsluiting leiden, ervaringsdeskundigen beseffen niet altijd hoe het beleidsproces in elkaar steekt. Het spreekt ook niet vanzelf dat ze zich opwerpen als gesprekspartner. Daar moet de gemeente in investeren.

3.2.2 Actielijn: gemeente als inclusieve organisatie

Een inclusieve gemeente is digitaal en fysiek toegankelijk. De dienstverlening houdt rekening met de verscheidenheid aan inwoners. De bejegening is respectvol en stelt de klant centraal.

Ervaringsdeskundigen gaan dat toetsen. Als de gemeente communiceert is dat voor iedereen te begrijpen en mensen met uiteenlopende achtergronden voelen zich aangesproken.

Verder vraagt het uitvoeringsprogramma aandacht voor de informatievoorziening over toegankelijkheid in Gooise Meren (bijv. van parkeerplaatsen, invalidentoiletten, horeca etc.). Gooise Meren wil een dementievriendelijke gemeente zijn: ook bij voortschrijdende dementie moeten inwoners en hun mantelzorgers kunnen blijven meedoen in de eigen woonomgeving.

3.2.3 Actielijn: bouwen, wonen, openbare ruimte

De toegankelijkheid van gebouwen en de openbare ruimte (incl. verkeer) wordt verbeterd, bijvoorbeeld in het winkelgebied van Bussum en de buitenruimte van het gemeentehuis. Er is aandacht voor zitgelegenheden en voorzieningen voor blinden en slechtzienden (zoals geleidelijnen en rateltickers). De gemeente inventariseert de toegankelijkheid van sportaccommodaties. En streeft naar voldoende geschikte woningen en woonvormen voor mensen met een beperking.

3.2.4 Actielijn: werk

De uitvoering van de Participatiewet is gericht op de ontwikkeling van een inclusieve arbeidsmarkt.

Daarbij benutten meer inwoners de kansen die de arbeidsmarkt biedt, maken werkgevers meer gebruik van het beschikbare potentieel en faciliteert het onderwijs met een passend aanbod.

De gemeente zelf biedt werkplaatsen aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

3.2.5 Actielijn: vrije tijd

Het programma stimuleert de ontwikkeling van een toegankelijk aanbod voor mensen met (ernstige) psychiatrische aandoeningen (samen eten, bewegen en andere activiteiten naar behoefte) en samenwerking van partijen bij een goede toeleiding. Daarnaast wil de gemeente iedereen aan het sporten en bewegen krijgen. Ze haakt daarbij aan bij de regionale samenwerking Aangepast sporten (Sportservice Noord Holland).

Voor een overzicht van de speerpunten van het uitvoeringsprogramma 2018-2022 verwijzen we naar bijlage 1. De VNG noemt naast de genoemde actielijnen ook de domeinen zorg, onderwijs en vervoer. Hiervoor verwijst het uitvoeringsprogramma naar de betreffende beleidsterreinen, waar al structureel op wordt ingezet. En het wijst op het bestaande beleid, dat er op is gericht om financiële drempels weg te nemen.

3.3 Samenhang met andere beleidsterreinen

De inclusienota is een subnota bij het beleidskader Sociaal Domein. Er zijn dan ook veel raakvlakken met de Jeugdwet, de Wmo en de Participatiewet. Maar de samenhang gaat verder dan het sociaal domein. Het thema is een onderdeel bij een groot aantal andere beleidsterreinen. We noemen het cultuurbeleid, evenementenbeleid, jeugdbeleid, hulp bij schulden, de Mobiliteits- en parkeervisie, de Omgevingswet, het onderwijsbeleid, het Sportakkoord, de visie Buitenruimte, de visie Wonen met

14 december 2021

zorg, de Woonvisie en vastgoedbeheer. Inclusie is een overkoepelend programma. Net zoals de programma's Duurzaamheid en Doe Democratie snijdt inclusie dwars door alle beleidsvelden. Dat biedt kansen voor kruisbestuiving en gezamenlijke optrekken om te zorgen dat medewerkers de thema's in hun werk integreren.

4 Wat kwam ervan terecht?

4.1 Terugblik op het uitvoeringsprogramma 2018 tot medio 2021

Wat is er terechtgekomen van het uitvoeringsprogramma 2018-2022? Onderstaand geven we een samenvatting, voor een uitgebreider overzicht verwijzen we naar de bijlage 2.

4.1.1 Bewustwording en ervaringsdeskundigheid

Bewustwording is de basisvoorwaarde voor de inclusie agenda. Het doel is dat iedereen binnen en buiten de gemeente weet wat inclusie inhoudt en doordringen is van het effect van het eigen handelen. Onbedoeld en onbewust kun je voortdurend anderen uitsluiten. Daarom is een doorlopend communicatietraject ingezet. De boodschap 'Iedereen doet mee' komt terug in alle communicatie uitingen.

Interne communicatie

Binnen de gemeentelijke organisatie zijn medewerkers voortdurend geïnformeerd over activiteiten rond inclusie in de samenleving en over actuele ontwikkelingen. Dat gebeurde o.m. via de intranetgroep 'Toegankelijkheid en inclusie' en de halfjaarlijkse inspiratielunches met een vaste kern van ca. 40 medewerkers van de verschillende afdelingen.'

Externe communicatie

- de gemeente haakte met lokale activiteiten aan bij *landelijke campagnes* als de Week van de toegankelijkheid, Een tegen Eenzaamheid, Blind voor 1 dag, 'Houd de Lijn vrij' (bewustwording routegeleiding voor blinden), Orange The World (tegen geweld tegen vrouwen) en de Regenboogweek (acceptatie lhbt). We namen deel aan de *regionale campagne* 'Kijk jij om of kijk jij weg?' (omgang met personen met verward gedrag).

'Blind voor 1 dag'

- Opgeteld namen een kleine 300 mensen deel aan de *filmvertoningen* met nabespreking rond thema's als omgaan met dementie, acceptatie van homoseksualiteit, de achtergrond van Syrische vluchtelingen, autisme en de impact van armoede.

14 december 2021

*"Ik zou elke dag een paar uur Nederlandse taal moeten horen en spreken.
Nu ik als vrijwilliger bij Versa Welzijn werk, heb ik Nederlandstalige collega's, dat helpt."
- Maryam uit Syrië*

- Meer dan 560 mensen woonden verschillende andere *inclusiebijeenkomsten* bij. Sinds de coronaperiode waren dat ook online bijeenkomsten. Onderwerpen varieerden van de herstelbenadering bij psychiatrische aandoeningen tot het inclusief organiseren van evenementen tot slimmer omgaan met geld of de interculturele, interreligieuze gesprekken tijdens het eten, onder de naam Ratatouille. De gemeente was gastorganisatie voor de landelijke VNG-bijeenkomst van koplopergemeenten.

Bijeenkomst netwerk 'Slimmer met Geld'

- Inclusie was het onderwerp van twee metingen van het *inwonerspanel* 'Gooise Meren Spreekt'.
- De gemeente informeerde over toegankelijke activiteiten, via gooisemeren.nl/iedereendoetmee, artikelen op de gemeentepagina en op de themapagina 'Iedereen doet mee' in de huis-aan-huis bladen. Landelijk leverde de gemeente een bijdrage aan de publicaties van de coalitie voor inclusie en webinars van de VNG.
- Ondernemers in het centrum van Bussum voerden campagne voor het openstellen van toiletten. Ze zijn herkenbaar aan de raamstickers en te vinden op de landelijk HogeNood-app.
- In een andere landelijke app van Ongehinderd is toegankelijkheidsinformatie te vinden van meer van 60 locaties in Bussum. De andere kernen ontbreken nog.

De Filmreeks: 'Iedereen doet mee'

Een verhaal maakt vaak meer duidelijk dan cijfers en feiten. Filmhuis Bussum startte samen met de gemeente een filmreeks 'Iedereen doet mee' met nabespreking, in aanwezigheid van ervaringsdeskundigen en andere betrokkenen bij het thema. Tijdens de nabespreking was een gebarentolk aanwezig. In totaal deden 285 bezoekers mee aan de filmavonden.

Sorry we missed you (Ken Loach)

Een schrijnend verhaal over een gezin dat probeert te overleven met lange werkdagen in de thuiszorg en een torenhoge werkdruk als 'zelfstandige' pakketbezorger zonder sociaal vangnet.

De Liefhebbers (Anne van der Heide)

De volwassen kinderen in de familie Liefhebber hebben grote moeite als hun vader dementie blijkt te hebben. De pater familias behoudt ondanks alles zijn waardigheid.

Hors Normes (Olivier Nakache)

Een ontwapenend verhaal over een opvang voor autistische kinderen, met de inzet van jongeren uit moeilijke buurten als begeleiders. Diversiteit als aanvulling in plaats van probleem.

For Sama (Waad al-Kateab)

Een journaliste en een arts proberen een noodhospitaal draaiend te houden tijdens de Syrische burgeroorlog. Het aangrijpende verhaal laat de dilemma's zien van vluchtelingen.

Deux (Filippo Meneghetti)

Madeleine heeft een verborgen liefdesrelatie met haar buurvrouw Nina. Als zij een beroerte krijgt en niet meer kan praten wordt Nina door de familie genegeerd en buitengesloten.

Ervaringsdeskundigheid

De inzet van ervaringsdeskundigen is een hoeksteen van het inclusiebeleid. De gemeente investeerde in de ontwikkeling van netwerken van ervaringsdeskundigen: het Platform Gooise Meren Toegankelijk, de LFB werkgroep van mensen met een verstandelijke beperking, het GGZ netwerk en de 'convenantpartners'. Zij zetten hun expertise o.m. in voor de verbetering van de gemeentelijke communicatie en dienstverlening en de ontwikkeling van nieuw beleid. ze adviseren bij bouwprojecten en inrichting van de openbare ruimte en ze signaleren knelpunten voor de toegankelijkheid.

"Respect en acceptatie van mensen. Dat is wat ik nodig heb. Door corona is dat nog belangrijker. Ik kan door mijn visuele beperking niet zien hoeveel afstand ik hou, ik kan dat alleen maar horen. Dan is het fijn als mensen mij aanspreken en bijvoorbeeld zeggen: ik sta hier" - René Mynkong, medewerker KCC, gemeente Gooise Meren

4.1.2 Gemeente als inclusieve organisatie

- De gemeente is ook werkgever. Ze richt de werving op het vergroten van de diversiteit van het personeelsbestand en geeft aandacht aan duurzame inzetbaarheid (o.m. seniorenbeleid). Bij sommige afdelingen zijn collega's getraind tot buddy op de werkvloer en worden mensen met arbeidsbeperkingen begeleid naar een betaald dienstverband. Er is echter nog lang geen sprake van een divers personeelsbestand. Het beeld varieert sterk tussen de afdelingen.
- Ervaringsdeskundigen toetsten als 'mystery guest' de toegankelijkheid van de gemeentelijke dienstverlening. Dat leidde tot een training van de medewerkers van het klantcontactcentrum en burgerzaken.

Training klantcontactcentrum en burgerzaken

Het begon met de mystery guests, die de dienstverlening van de nietsvermoedende medewerkers van het klantcontactcentrum en Burgerzaken op de proef stelden. Ze stelden vragen over een parkeervergunning, een melding van bladvuil of het doorgeven van een verhuizing. Hun bevindingen werden daarna besproken en dat bleek een eye opener. Dat niet iedereen meteen snapt wat een DigiD is of wat bedoeld wordt met volgnummer 'D18'. En dat gemakshalve snel wordt verwezen naar zaken die je online moet doen, terwijl lang niet iedereen daarmee vertrouwd is.

Daarop volgde de training 'Inclusief werken'. Medewerkers van KCC en burgerzaken oefenden onder meer situaties met ervaringsdeskundigen. Ze leerden geduldig en begrijpelijk te communiceren en zich te verplaatsen in de beleving van de bezoeker. De effecten zijn al merkbaar in de dagelijkse praktijk en toegankelijkheid is een vast agendapunt geworden in het werkoverleg.

- De gemeentelijke informatievoorziening houdt steeds meer rekening met inwoners met een beperking. Er is aandacht voor begrijpelijke teksten en regelmatig worden gebarentolken ingezet. Gooise Meren was een van de eerste gemeenten waarvan de website voldeed aan de nieuwe toegankelijkheidsnormen.

"Door corona en de inzet van een gebarentolk merk ik dat mensen zich meer bewust zijn en bijvoorbeeld hun mondkapje afdoen zodat ik kan liplezen. Ook de gebarenchallenge heeft duidelijk effect gehad. Meer mensen begroeten mij in gebarentaal"
- Nelleke Perukel, lid Platform Gooise Meren Toegankelijk

- De inzet van ervaringsdeskundigen resulteerde in aandacht voor inclusie in *beleidsnota's* o.a. bij het evenementenbeleid, het jeugdbeleid, het Sportakkoord, de Cultuurvisie, de visie Wonen met zorg, de Mobiliteits- en parkeervisie, het gezondheidsbeleid, schuldhulpverlening, de visie Buitenruimte en de lokale uitwerking van het regionale beleid Bescherming en opvang.

4.1.3 Bouwen, wonen, ruimtelijke omgeving

Ervaringsdeskundigen toetsten de toegankelijkheid van de *openbare ruimte en gebouwen*. En de gemeente ging aan de slag met het uitvoeren van verbeteringen, o.m. in het centrum van Bussum, bij de buitenruimte van het gemeentehuis, bij begraafplaats Bussum, bij Sportpark Zuid en de speelplaats in Muiden. Bartimeus voerde een scan uit van de voorzieningen voor mensen met visuele beperking: de routegeleiding, verkeersregelinstallaties en zitmeubilair. Aanpassingen worden meegenomen in het reguliere onderhoud. De borging van toegankelijkheid kwam aan bod met de ontwikkeling en invoering van het handboeken Openbare ruimte en de Standaard Toegankelijk Vastgoed.

Wandeling Platform Gooise Meren toegankelijk door Naarden

4.1.4 Werk en dagbesteding

De Participatiewet beoogt mensen verder te helpen op de participatieladder, liefst naar volledig betaald werk. Een flink deel van de inwoners die een beroep doet op de Participatiewet bestaat uit mensen met beperkingen of een migratie achtergrond. Of de inzet van de instrumenten voor arbeidsintegratie ook bijdraagt aan een *inclusieve arbeidsmarkt* is niet bekend.

4.1.5 Vrije tijd en sport

De werkgroep Meedoen organiseerde regelmatig *vrije tijdsactiviteiten* voor de doelgroep mensen met psychiatrische problematiek en hun naasten (thema-avonden, inloop, gezamenlijke maaltijden). Het project Tandemmaatjes ging van start, waarbij mensen met psychische kwetsbaarheid worden gekoppeld aan ervaringsdeskundige vrijwilligers.

"Wat mij vaak kippenvel oplevert tijdens de gesprekken tussen de hulpvrager en een tandemmaatje is het wederzijds begrip, een half woord is soms al genoeg. En de motivatie van een tandemmaatje: 'ik wil er graag zijn voor iemand, ik had niemand toen ik het nodig had'." - coach Tandemmaatjes

Tijdens de coronatijd werd het initiatief Toffe Peren geboren, met wekelijkse maaltijden aan huis en ontmoeting voor en door kwetsbare inwoners. Het atelier MIKA (Met Inzet Kan Alles) in Naarden richt zich op een brede doelgroep met o.a. culturele activiteiten. Het Muiderslot kreeg van de werkgroep LFB toegankelijkheidsadvies en organiseerde workshops voor jongeren met een licht verstandelijke beperking. Er is een begin gemaakt met de tijdelijke subsidieregeling *inclusief sporten* en de ontwikkeling van het sportakkoord

Tandemmaatjes

Bij een onderzoek naar het aanbod voor mensen met GGZ-problematiek bleek een grote behoefte aan toeleiding naar activiteiten. Voor veel mensen met psychiatrische problemen of een geschiedenis van verslaving is de stap buiten de deur groot. Eigenlijk zou iemand met ze mee moeten gaan en een steuntje in de rug geven. En zo werd het idee van het tandemmaatje geboren. Een tandemmaatje weet uit eigen ervaring hoe het is als je leven ontwricht is, als je worstelt met psychische problemen en sociaal isolement. Maar ook dat je daarvan kunt herstellen. De Tandemmaatjes werden getraind door het Herstelnetwerk Gooi en Vechtstreek en leerden om hun ervaring in te zetten om anderen te helpen. Zij krijgen ook maandelijks een intervisiebijeenkomst.

Tandemmaatjes gaan samen met de psychisch kwetsbare inwoners op zoek naar een plek of activiteit die past en ze blijven betrokken tot diegene het zelf redt. Ondanks de corona lockdown hielden enkele tandemmaatjes toch (intensief) contact met zeer kwetsbare inwoners, bij wie veel ondersteuning wegviel.

De aanpak is een succes, er zijn inmiddels tientallen mensen geholpen met hun tandemmaatje. En het mes snijdt aan twee kanten: ook de tandemmaatjes zelf maken een ontwikkeling door in zelfvertrouwen. Sommigen zijn begonnen aan een gerichte opleiding om hier meer mee te doen. Tandemmaatjes is een samenwerking van het Maatjesproject Gooi en Vechtstreek, Stichting MEE, Kwintes, Versa Welzijn, GGZ-centraal en de gemeente.

Samenwerking Muiderslot met de LFB werkgroep Onderling Sterk Gooise Meren

Het Muiderslot neemt gastvrijheid serieus. Het kasteel wil toegankelijk zijn voor alle bezoekers, met of zonder beperking en wilde dan ook graag samenwerken met de LFB werkgroep Onderling Sterk Gooise Meren. Onderling Sterk organiseert activiteiten voor en door mensen met een verstandelijke beperking.

Het contact leidde tot een rondgang door het Muiderslot, waarna vier leden van de werkgroep een workshop hielden voor 45 medewerkers en vrijwilligers van het Muiderslot en het fort Pampus. De deelnemers leerden om zich te verplaatsen in bezoekers met een licht verstandelijke beperking, zodat ze er bij rondleidingen beter rekening mee konden houden dat niet iedereen het even snel kan volgen: gebruik duidelijke taal, neem de tijd en let er op of iedereen het echt begrepen heeft.

De corona lockdown betekende dat veel jongeren met een verstandelijke beperking in een sociaal isolement terecht kwamen. Zo gauw het weer kon bood het Muiderslot een aantal workshops aan waarop de jongeren elkaar weer konden ontmoeten.

5 Wat leren we daarvan?

5.1 Algemene bevindingen en conclusies

Een rijke oogst

Ondanks de coronacrisis is veel bereikt. Vrijwel het gehele uitvoeringsprogramma is gerealiseerd en daarnaast een waaier aan andere activiteiten. We wilden de gemeente in de rol van aanjager, die de partijen binnen en buiten het gemeentehuis stimuleert tot inzet voor een inclusieve samenleving. Daarin zijn we tot nu toe geslaagd. Inclusie is steeds meer een zaak van iedereen:

- Extern: professionals, vrijwilligers en ondernemers ontplooiden tal van initiatieven op uiteenlopende terreinen, van zorg en welzijn tot aan het culturele domein, de horeca of vervoer.
- Intern: steeds meer medewerkers hebben inclusie geïntegreerd in de dagelijkse praktijk: van de beleidsafdelingen tot aan de uitvoering en van communicatie tot aan het klantcontactcentrum.
- Ervaringsdeskundigen: 'Niets over ons, zonder ons', maar als zelfbewuste actieve partner die mede vorm geeft aan de inclusieve samenleving. Wederkerigheid is het sleutelwoord.

AutoMaatje

Vervoer is een belangrijk voorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving. Sociale contacten, maar ook het bezoek aan de huisarts, het ziekenhuis of een uitgaansgelegenheid is lastig als je slecht ter been bent en geen eigen vervoersmogelijkheden hebt. Zeker als de plek waar je woont met het openbaar vervoer slecht te bereiken is. Een incidenteel beroep doen op de burens of je kinderen kan, in geval van nood, maar niemand vindt het prettig om altijd afhankelijk te zijn van anderen.

De ANWB bedacht het project AutoMaatje: vrijwilligers brengen mensen die om vervoer verlegen zitten met hun eigen auto. Versa Welzijn koppelt de vervoersvraag aan de vrijwilliger, de passagier rekent na afloop contant het aantal kilometers af. Voor de passagier een uitkomst, voor de chauffeur een zinvolle vrijetijdsbesteding. En zo ontstaan er ook nieuwe contacten tussen vrijwilligers en inwoners die graag een beroep doen op hun vertrouwde chauffeur.

Inclusie verankerd in de gewone gang van zaken

Inclusie raakt verankerd in de reguliere processen. De gemeente communiceert steeds meer met begrijpelijke teksten op B1 niveau. Toegankelijkheid is een integraal onderdeel in beleidsnota's, die tot stand komen met hulp van ervaringsdeskundigen. Bij de planning en uitvoering van projecten in de ruimtelijke omgeving worden de convenantpartners vroegtijdig betrokken, daarmee worden extra uitgaven in een later stadium voorkomen. Met de ontwikkeling van de handboeken 'Openbare Ruimte' en de 'Standaard Toegankelijk Vastgoed' wordt verder gewerkt aan de inbedding in reguliere processen.

Het gaat niet zonder een coördinator

Inclusie is een zaak van lange adem: het is vandaag net zo urgent als morgen en het is nooit klaar. En het gaat over veel beleidsterreinen. Dat maakt dat het 'van altijd' is en 'van iedereen'. In de praktijk kan dat betekenen: 'van niemand en van nooit'. Om dat te voorkomen is een coördinatiefunctie onontbeerlijk. Medewerkers, maatschappelijke partners en ook ervaringsdeskundigen komen en gaan. Een coördinator houdt het thema inclusie op de agenda, bewaakt de voortgang, houdt alle partijen aangehaakt, faciliteert zo nodig de activiteiten van derden en heeft een cruciale rol voor de inzet van ervaringsdeskundigen. Bij het wegvallen van een coördinatiefunctie komt de continuïteit van het inclusiebeleid serieus in gevaar en lopen we het risico alles wat we hebben bereikt weer te verliezen. We gaven het al eerder aan: inclusie is geen luxe, het is noodzaak. We zijn nog altijd in opbouw. Er is veel bereikt, maar het gedachtengoed is nog lang niet overal in het beleid geïntegreerd en de verbindingen tussen alle betrokken terreinen vertonen nog behoorlijk wat tekorten.

Ervaringsdeskundigheid is versterkt

De gemeente maakt beleid en voert uit, op de voor de hand liggende manier. Dat daardoor mensen kunnen worden buitengesloten wordt vaak pas duidelijk met de inbreng van ervaringsdeskundigen. Het programma Inclusie stimuleerde de inzet van ervaringsdeskundigheid actief. Daardoor konden het Platform Gooise Meren Toegankelijk, de convenantpartners, het GGZ netwerk, de werkgroep LFB en het Herstelnetwerk Gooi en Vechtstreek zich ontwikkelen tot vitale partners. Ze signaleren belemmeringen, toetsen voorgenomen beleid en dragen bij aan tal van activiteiten. Denk aan de dialoog over eenzaamheid, de samenwerking rond sociaal kwetsbare inwoners en recentelijk de vormgeving van het schuldhulpbeleid. Ervaringsdeskundigen leveren onmisbare input voor beleid en praktijk van gemeente en maatschappelijke voorzieningen.

"Ik weet nog goed hoe ik onder de indruk was van wat de mystery guests ons vertelden. Bijvoorbeeld over de moeilijke woorden die we gebruiken. Het stomme is dat we het vaak niet eens in de gaten hebben." - Seretse Nijs, afdelingshoofd Facilitair Informatievoorziening Automatisering, gemeente Gooise Meren

Bewustzijn neemt toe

De bewustwordingsactiviteiten hadden merkbaar effect, binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. De inzet van ervaringsdeskundigen als mystery guest, de training van de medewerkers van het KCC en de terugkerende aandacht voor het thema toegankelijkheid in de verschillende beleidsnota's zijn daar aantoonbare gevolgen van.

De metingen van het inwonerspanel 'Gooise Meren Spreekt' laten ook bij inwoners een groeiend bewustzijn zien. Een overweldigende en stabiele meerderheid (>90%) onderschrijft de uitspraak, dat iedereen geaccepteerd hoort te worden, ongeacht beperkingen, gender of etnische herkomst. Vrijwel iedereen vindt dat openbare gebouwen toegankelijk moeten zijn en informatie begrijpelijk. Nu kun je je afvragen of iemand daar met goed fatsoen tégen kan zijn. De gemaakte opmerkingen bij de open vragen geven een meer genuanceerd beeld. Dan blijkt dat met name de acceptatie van lhbt en moslims op weerstanden stuit:

'Geen gaypride, a.u.b. niet. Walgelijk en onnodig'

'Tegen dat transgendergedoe. Dat is discriminatie van gewone mannen en vrouwen'

'Ik wil niet continu bezig moeten zijn met medelanders die zich gediscrimineerd voelen'

'De vele bloedige aanslagen door moslims maken dat ik mijn hart vasthoud voor de toekomst'

'Laat Gooise Meren een oase van zelfredzaamheid blijven in de zee van 'woke-en-inclusie kots'

De toename of afname van instemming is interessant. Zo'n driekwart vindt dat een beperking geen rol mag spelen bij schoolkeuze of sollicitaties. Dat percentage stijgt. Steeds meer respondenten vinden inclusie niet alleen een zaak voor gemeenten en maatschappelijke instellingen, maar ook van ondernemers, verenigingen en inwoners zelf. Het draagvlak groeit.

"Ik vind het belangrijk dat klanten oprecht gezien worden zoals ze zijn. We horen het ook graag als ze verbeterpunten hebben. Dan kunnen we daarmee aan de slag. Samen met de klant maak je een goede winkel"
- Annemarie van Essen, filiaalmanager Etos

Er is veel bereikt. Maar vrijwilligers en medewerkers komen en gaan. Er zijn altijd andere zaken die ook om aandacht vragen. Alleen met continue aandacht voor inclusie kunnen we het draagvlak behouden en vergroten. En daar ligt een belangrijke rol voor communicatie. Onbekend maakt onbemind. Zeker bij de acceptatie van inwoners met een lhbt- of een migratieachtergrond valt nog veel te winnen. Een effectieve manier om weerstanden weg te nemen, is om mensen die uitsluiting ervaren zelf te laten vertellen wat het met hen doet: het eigen verhaal van ervaringsdeskundigen.

"We zijn ons heel erg bewust van toegankelijkheid van de begraafplaatsen en hebben veel verbeterpunten doorgevoerd. En hoe komt dat? Het is bij ons gaan leven omdat we die mensen (met een beperking) gezien en gesproken hebben"
– Anton Steller, gemeentelijke begraafplaatsbeheerder

Nog onderbelicht: lhbtj, migratieachtergrond en armoede

De aandacht ging de afgelopen jaren vooral uit naar inwoners met een beperking. Dat is historisch gezien logisch. De aanleiding tot het inclusiebeleid was het VN-verdrag Handicap, vervolgens besloot het college tot een verbreding. Andere doelgroepen en thema's, zoals eenzaamheid, armoede, lhbtj of migratieachtergrond kwamen later naar voren en zijn wellicht lastiger voor het voetlicht te brengen. Bovendien zijn inwoners rond deze thema's nog minder georganiseerd, waardoor voor de gemeente de samenwerkingspartners ontbreken.

Algemene en specifieke voorzieningen

Algemene toegankelijke voorzieningen zijn goed voor iedereen. Kun je met een rolstoel naar binnen, dan kan dat ook met een kinderwagen of een rolkoffer. En begrijpelijke informatie is niet alleen belangrijk als je een verstandelijke beperking hebt of bezig bent met je inburgering. Niemand wil onnodig ingewikkelde teksten. Maar soms is algemene toegankelijkheid niet genoeg. Sommige groepen lopen nu eenmaal meer risico's op uitsluiting. Denk bijvoorbeeld aan eenzaamheid bij oudere homo's, die vaak geen kinderen hebben. Of schuldenproblematiek bij migranten. Dan kan een specifieke benadering nodig zijn. Maar ook dan willen we niet dat andere groepen worden buitengesloten. Een mooi voorbeeld is MIKA: opgezet voor kwetsbare mensen, maar aantrekkelijk voor een breed publiek.

Met Inzet Kan Alles (MIKA)

Creatief Atelier MIKA is ontstaan vanuit de behoefte aan een laagdrempelige, veilige inloop voor een brede doelgroep. Initiatiefnemers zijn onder andere het netwerk GGZ Gooise Meren, Kwintes, MEE en Versa Welzijn. En - belangrijk - ervaringsdeskundigen.

Tijdens de wekelijkse bijeenkomsten is er volop gelegenheid voor een praatje, er is koffie met iets lekkers. Niets hoeft en er kan veel. Een spelletje, er zijn spullen om te knutselen, te breien en naaien. Iemand leert iemand anders gitaar spelen. Deelnemers koken en eten samen. De gesprekken gaan over het weer of over de kinderen, een goede oefening als je het Nederlands niet voldoende machtig bent. De bezoekers vormen een bont gezelschap: Syrische en Afghaanse vluchtelingen, mannen en vrouwen, jong en oud. Mensen met psychische kwetsbaarheid, maar ook gewoon de buurvrouw van om de hoek. Tijdens de corona lockdown is MIKA doorgegaan met buitenactiviteiten zo gauw het weer het toeliet. MIKA ging van start in Naarden, krijgt nu navolging in Bussum en sinds najaar 2021 ook in Muiden.

Versterking verbinding Inclusie en de participatiewet

Het inclusiebeleid gaat over de obstakels van de arbeidsmarkt, de Participatiewet gaat over de individuele inzetbaarheid en aanpassingen van de werksituatie. De overlap is groot. Dagelijkse bezigheden - betaald of niet - zorgen voor structuur, brengen je onder de mensen en dragen bij aan ontplooiing en zelfvertrouwen. Dat voorkomt (psychische) problematiek en helpt bij herstel. Mensen met een arbeidsbeperking (verdiencapaciteit tot 40% wettelijk minimumloon) zijn nu aangewezen op sociale activering, als tussenstation naar betaald werk of als einddoel bij blijvende arbeidsbeperkingen. In de ideale situatie is er een vloeiende lijn tussen de verschillende stappen op de participatieladder. In de praktijk lijken inclusiebeleid en Participatiewet relatief gescheiden werelden. We komen de Tominggroep niet tegen bij de initiatieven van de externe inclusiepartners en de Uitvoeringsdienst Sociaal Domein is mager vertegenwoordigd bij het interne netwerk van inclusieambassadeurs, zeker wat betreft werk en inkomen. Hier valt nog winst te boeken.

Laaggeletterden behoeven aandacht

De Inclusienota van 2015 vroeg met nadruk aandacht voor laaggeletterden. Daar vonden we bij de resultaten nog weinig van terug. Niet alleen mensen met een migratie achtergrond, ook een groeiende groep autochtone laaggeletterde inwoners heeft moeite om mee te komen in een samenleving die sterker een beroep doet op schriftelijke en digitale vaardigheden. Ook hier is een extra impuls geen overdaad.

5.2 Gemeente als inclusieve organisatie

Blijvende aandacht nodig

Er zijn altijd ontwikkelingen en nieuwe initiatieven in het veld. En altijd nieuwe gezichten en partners, die inclusie niet op het netvlies hebben. Het thema verdient een vaste plek in het introductieprogramma voor nieuwe collega's. En in het scholingsprogramma van de verschillende afdelingen. Daarbij is maatwerk geboden: inclusie betekent iets anders voor medewerkers in publieksfuncties dan voor medewerkers van de afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving.

Versterking netwerk inclusieambassadeurs

Het draagvlak is gegroeid. Ambtelijk was het interne netwerk van ambassadeurs inclusie van grote waarde. Met medewerkers van de verschillende afdelingen, die een integrale kijk mogelijk maakten en MT-leden die de uitvoering konden faciliteren. De actieve betrokkenheid van de directie zorgde er bij de start voor, dat de betrokkenheid van de afdelingen verzekerd was. Met de personele wisselingen kwam de directie meer op afstand te staan en dat was direct merkbaar. Voor een duurzaam inclusiebeleid is de continuïteit van het netwerk en een actieve rol vanuit de directie van wezenlijk belang.

Toegankelijke communicatie

Zonder begrijpelijke informatie kun je geen gebruik maken van de gemeentelijke regelingen en diensten. De gemeente heeft hierin een voorbeeldfunctie. Er is het nodige bereikt. De website van Gooise Meren was één van de eerste die aan de nieuwe normen voor toegankelijkheid voldeed. En teksten zijn steeds meer geschreven op B1 niveau. Maar het blijft een punt van aandacht, ook voor laaggeletterden, mensen met een verstandelijke beperking en nieuwkomers met een migratieachtergrond. Periodiek toetsen met ervaringsdeskundigen blijft nodig.

Versterking inclusief werkgeverschap

De gemeente heeft stappen voorwaarts gemaakt als inclusieve werkgever. Er is echt geïnvesteerd in een meer diverse werving. En met coaching op de werkvloer en een seniorenbeleid wordt gewerkt aan een duurzame inzetbaarheid. Toch laat het personeelsbestand nog het traditionele beeld zien: de oudere witte medewerker zonder zichtbare beperking is oververtegenwoordigd. De bewustwording en acceptatie op de werkvloer varieert ook tussen de verschillende afdelingen. Dat biedt nog volop ruimte voor verbetering.

Een rol voor de gemeenteraad?

De mogelijke rol van de gemeenteraad, het hoogste orgaan in de gemeente, is bij dit alles nog niet of nauwelijks aan de orde gekomen. Gemeenteraadsleden hebben hun voelsprietten in de samenleving, ontmoeten veel inwoners, signaleren ontwikkelingen en kunnen de inclusieboodschap uitdragen bij werkbezoeken. Een nadere verkenning naar de wenselijkheid en mogelijkheid van een rol van de gemeenteraad is gewenst.

LFB als Duidelijke taal politie in het Muiderslot

6 Vooruitblik: Actieplan Iedereen doet mee 2022-2025

6.1 Totstandkoming van het nieuwe actieplan

6.1.1 Uitgangspunten

Uit de lessen van de afgelopen jaren volgen de volgende uitgangspunten:

1. Bewustwording staat centraal, zowel intern binnen de gemeentelijke organisatie en extern in de samenleving.
2. De inzet van ervaringsdeskundigheid blijft een randvoorwaarde om verder te komen met inclusie.
3. Een coördinatiefunctie, met de beschikking over een bescheiden activiteitenbudget, is onontbeerlijk voor de uitvoering van het programma inclusie. Dat betekent: iemand die zorgt voor de consolidatie van behaalde resultaten, die samen met Communicatie blijft werken aan de bewustwording, die inclusie op de agenda houdt, de uitvoering coördineert, die het ambassadeursnetwerk aanjaagt en faciliteert en de inzet van ervaringsdeskundigen blijft aanmoedigen. Iemand die ervoor zorgt dat inclusie bij beleidsvorming een vanzelfsprekendheid is en daarvoor blinde vlekken zichtbaar maakt.
4. Samenwerking met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers is noodzakelijk. De gemeente kan het niet alleen.
5. De actieve betrokkenheid van directie en MT is noodzakelijk voor sturing op de uitvoering van het inclusieprogramma, opdat medewerkers de steun en de ruimte krijgen om echt inclusief te werken. Concreet betekent dat minimaal twee MT-leden actief lid zijn van het interne ambassadeursnetwerk.
6. Inclusie wordt ingebed in de reguliere werkzaamheden van iedere afdeling.

6.1.2 Participatietraject

De speerpunten voor het nieuwe actieplan kwamen tot stand op basis van de resultaten van het uitvoeringsprogramma Iedereen doet mee 2018-2022 en een uitgebreid participatietraject in 2021. Inwoners leverden input via het inwonerspanel 'Gooise Meren Spreekt', er zijn vragenlijsten uitgezet onder medewerkers van de gemeente en onder onze externe partners. Die werden gevolgd door een ronde met aanvullende gesprekken met interne en externe partners en organisaties. De vraag: 'hoe nu verder?' was ook het onderwerp van een interne inspiratielunch op 18 mei jl. Voor een overzicht van alle deelnemers verwijzen we naar bijlage 3. De terugkerende conclusie in alle gesprekken is: er is veel bereikt, maar we zijn er nog lang niet.

Waar moeten we de komende jaren de focus op richten?

6.2 Actieplan Iedereen doet mee 2022-2025

6.2.1 Bewustwordingstraject

- Inhaken op signalen van ervaringsdeskundigen en van interne en externe partners
- Aanhaken bij actuele landelijke campagnes en voortzetten van inclusiebijeenkomsten
- Aandacht voor doelgroepgerichte communicatie, zoals voor horecaondernemers en sportclubs

- Focus op specifieke effecten van uitsluiting voor bepaalde groepen. Bijvoorbeeld mantelzorg en jongeren, eenzaamheid en psychische kwetsbaarheid, schulden en migranten of lhbt-acceptatie bij een verstandelijk beperking
- Voortzetten van de themapagina 'Iedereen doet mee' in de huis aan huis bladen
- Blijvende aandacht voor begrijpelijke taal en aanbieden training B1
- Inzet gebarentolk bij belangrijke openbare bijeenkomsten
- Ondertiteling van alle filmpjes die de gemeente maakt

6.2.2 Versterking ervaringsdeskundigheid

- Continueren van facilitering inzet van bestaande partners: Platform Gooise Meren Toegankelijk, convenantpartners, GGZ netwerk, LFB werkgroep Onderling Sterk en het Herstelnetwerk
- Uitbreiden van ervaringsdeskundigheid voor lhbt, migratieachtergrond en armoede
- Ontwikkeling van nieuwe vormen van inzet van ervaringsdeskundigheid, zoals de 'Human Library'
- Participatie van ervaringsdeskundigen inclusie bij ontwikkeling wijkagenda's

6.2.3 Gemeente als inclusieve organisatie

- Versterken van het ambtelijk netwerk met brede vertegenwoordiging van de afdelingen en een actieve rol voor het MT
- Training inclusief denken en handelen voor alle afdelingen, toegespitst op de eigen praktijk
- Introductieprogramma Inclusie voor nieuwe medewerkers
- Verbetering van de fysieke toegankelijkheid van het gemeentehuis
- Opnemen van Inclusie als standaardparagraaf in raadsvoorstellen en beleidsnota's
- Oriëntatie op de rol van de gemeenteraad
- Extra impuls voor laaggeletterdheid

6.2.4 Gemeente als inclusieve werkgever

- Streven naar een personeelsbestand als afspiegeling van de beroepsbevolking, concreet met streefcijfers en monitoring in het Sociaal Jaarverslag
- Vertaling naar de samenstelling per afdeling

6.2.5 Bouwen, wonen en openbare ruimte

Bouwen

- Toetsen toegankelijkheid openbare gebouwen
- Toepassing Handboek Toegankelijkheid bij alle nieuwbouwprojecten (waaronder sporthal Bredius en brandweerkazerne Muiden)
- Invoering Standaard Toegankelijk Vastgoed Gooise Meren
- Ontwikkelen richtlijn Toegankelijk Bouwen met woningcorporaties en projectontwikkelaars

Wonen

- Behoefteteonderzoek in het kader van de nota Wonen met zorg 2021
- Stimuleren van initiatieven voor alternatieve woonvormen voor alle doelgroepen

Toegankelijke ruimte

- Rolstoelvoorziening op de natuurbegraafplaats Valkenveen
- Verbetering van toegankelijke speelvoorzieningen voor kinderen met een beperking
- Nieuwe verkeersregelingsinstallaties met rateltickers en wachttijdtellers
- Invoering van het handboek Openbare ruimte
- Aandacht voor de bereikbaarheid van kernen en aansluiting van Wmo-vervoer en openbaar vervoer

Toegankelijke toiletten

- Streefcijfers voor deelname aan de HogeNood-app, met de focus op Muiden en Muiderberg
- Periodieke aandacht voor informatie over beschikbaar gestelde toegankelijke toiletten
- Onderzoek van de haalbaarheid en wenselijkheid van 24/7 toegankelijke toiletten in de vier kernen

6.2.6 Werk en dagactiviteiten

- Evaluatie van de inzet van de Participatiewet voor een inclusieve arbeidsmarkt
- Versterking van de 'Vloeiende lijn'-participatieladder -Wmo voorzieningen en arbeidsre-integratie
- Inburgering: koppeling van arbeidsintegratie aan sociale participatie
- Betrekken van partijen voor arbeidsintegratie bij het interne en externe netwerk inclusie

6.2.7 Vrije tijd, sport en cultuur

Vrije tijd

- Aandacht voor behoefte aan inloopactiviteiten voor kwetsbare groepen
- Voortzetten en promotie van Tandemmaatjes en MIKA-ateliers
- Voortzetten van Alzheimercafés
- Stimuleren van aangepast cafébezoek en prikkelarme uren in supermarkten

Sport

- Intensiveren van samenwerking sport- en zorgpartijen in het kader van het Sportakkoord

Cultuur

- Bevorderen van diversiteit in het aanbod van culturele voorzieningen
- Stimuleren dat culturele instellingen informatie geven over toegankelijkheid van hun aanbod en locatie.

7 Hoe verder?

Inclusie is een zaak van lange adem, zeiden we eerder. Een doorlopend proces, waarbij voortdurend aan bewustwording moet worden gewerkt. Inclusief denken en handelen maakt steeds meer deel uit van de reguliere activiteiten van de gemeentelijk afdelingen. Maar de inclusieve gemeente en de inclusieve samenleving zijn nog ver weg. We hebben het actieplan voor de komende jaren geschetst. Wat is er voor nodig om die te realiseren?

7.1 Randvoorwaarden

De VNG en Movie⁶ onderzochten landelijk hoe de gemeenten aan de slag gingen met het lokale inclusiebeleid, vijf jaar na het VN-verdrag Handicap. Als succesfactoren noemen zij:

- draagvlak bij college en gemeenteraad
- een ambtelijke trekker of coördinator
- de succesvolle betrokkenheid van ervaringsdeskundigen

Die voorwaarden waren in Gooise Meren de afgelopen jaren aanwezig en dat is ook in de komende periode weer nodig.

7.2 Financieel overzicht

Voor de uitvoering van het programma Iedereen doet mee 2018-2022 waren incidentele middelen beschikbaar. In de meerjarenbegroting 2022 en verder zijn nog geen structurele middelen vrijgemaakt. Voor het uitvoeringsprogramma (inhuur en activiteitenbudget) was beschikbaar:

2019: € 85.000,-
2020: € 100.000,-
2021: € 80.000,-
2022: niets begroot

7.3 Drie scenario's

Voor de komende beleidsperiode zijn meerdere scenario's denkbaar:

1. *Stoppen met Inclusie*

Dit is eigenlijk geen optie: de lokale inclusieagenda is een wettelijke taak. Inclusie is een kernwaarde van gemeente Gooise Meren en de gemeente is landelijk een voorbeeld als VNG Koplopergemeente VN-verdrag Handicap. Stoppen zou ook betekenen dat het resultaat van de investeringen tot nu toe verdwijnt. Inclusief werken en het tegengaan van onbedoelde uitsluiting vraagt immers constante aandacht. Er is het nodig bereikt, maar inclusie is een lang proces en we zijn nog in de opbouwfase.

2. *Doorgaan met intensief aanjaagprogramma*

Deze optie is mogelijk, maar niet noodzakelijk. De basis staat overeind in Gooise Meren, al vergt die wel structureel onderhoud. We willen niet verliezen wat is opgebouwd en we willen het proces verder brengen.

⁶ Movisie en VNG, juni 2021

3. *Inclusie inbedden in reguliere werkzaamheden*

Deze optie is de meest logische keuze. Daarmee kunnen we voortbouwen op de basis die we de afgelopen jaren met onze partners hebben gelegd, geven we invulling aan onze wettelijke taak en versterken we het verdere inclusieproces binnen de huidige financiële mogelijkheden van de gemeente.

7.4 Voorstel

Voorstel scenario 3

Het driejarige inclusieprogramma loopt eind 2021 af. Het voorstel voor het vervolg is, om inclusie structureel in te bedden in reguliere werkzaamheden. Daarvoor is nodig:

- Vier uur per week beleidscapaciteit bij M&O. Dit is al gedekt in reguliere formatie.
- 12 uur per week coördinatie van het uitvoeringsprogramma. Hiervoor is nog geen structurele dekking. Het betreft geen beleidsfunctie, maar een coördinerende uitvoeringsfunctie, met als belangrijke componenten communicatie en participatie.
- Structureel € 20.000 jaarlijks voor een activiteitenbudget Iedereen doet mee.

Beperkte middelen en beperkte capaciteit

De gemeente heeft weinig ruimte in de bestaande begroting. Het vrijmaken van structurele middelen en capaciteit gaat ten koste van andere beleidsdoelen.

De afgelopen drie jaar is jaarlijks geïnvesteerd in een coördinatiefunctie van gemiddeld 3,5 dag per week. Vanwege de huidige financiële situatie wordt voorgesteld om te kiezen voor scenario 3: Inclusie inbedden in regulier werk. Scenario 3 houdt in dat we verdergaan met een minimale bezetting van de coördinatiefunctie van anderhalve dag per week en een bescheiden activiteitenbudget van € 20.000 per jaar. Zo kunnen we met minimale middelen toch de gewenste voortgang blijven maken. Inclusief werken inbedden in de reguliere praktijk van afdelingen betekent dat de inclusieve uitvoering van regulier werk ten laste komt van het reguliere werk.

Financiële onderbouwing

De uitvoering wordt ingebed in reguliere werkzaamheden van de afdelingen (scenario 3). De kosten van dit scenario bedragen structureel € 20.000,- voor een activiteitenbudget en 0,33 fte voor coördinatie van de uitvoering (ca. € 30.000). Deze kosten worden gedekt door te schuiven en te prioriteren binnen de bestaande formatie en budgetten. Herschikking van prioriteiten heeft gevolgen voor eerder gemaakt keuzes. Om een zorgvuldige afweging mogelijk te maken is tijd nodig. Hiermee dreigt de continuïteit van het actieplan in gevaar te komen. Daarom wordt voor 2022 een beroep gedaan op de algemene reserve Sociaal Domein. Vanaf 2023 volgt structurele financiering.

Bijlage 1

Uitvoeringsprogramma Iedereen doet mee 2018-2022: speerpunten en projecten

2.1 Bewustwording en ervaringsdeskundigheid
2.1.1 Bewustwordingstraject Inclusief denken en doen
2.1.2 Versterking ervaringsdeskundigheid
2.1.3 Week van de Toegankelijkheid
2.2 Gemeente als inclusieve organisatie
2.2.1 Inclusieve werkgever
2.2.2 Online toegankelijkheid
2.2.3 Toegankelijke dienstverlening
2.2.4 Informatie voorziening toegankelijkheid
2.2.5 Dementievriendelijke gemeente
2.2.6 Inclusieve en toegankelijke communicatie
2.2.7 Koplopergemeente
2.3 Bouwen, Wonen, Openbare Ruimte
2.3.1 Pilot centrum Bussum
2.3.2 Buitenruimte gemeentehuis
2.3.3 Richtlijn toegankelijkheid Wegen
2.3.4 Richtlijn toegankelijkheid VRI en Wachtijdvoorspellens
2.3.5 Richtlijn toegankelijkheid zitgelegenheden
2.3.6 Toegankelijkheid sportaccommodaties
2.3.7 Duurzame en toegankelijke Jeu de Boules baan
2.4 Werk
2.4.1 Inclusieve Arbeidsmarkt
2.4.2 Pilot Groenambitie
2.5 Vrije tijd
2.5.1 Activiteiten mensen met psychiatrische aandoening
2.5.2 Inclusief sporten

Bijlage 2

Resultaten uitvoeringsprogramma Iedereen doet mee 2018-2022

(tussen haakjes het onderdeel van het uitvoeringsprogramma waar het resultaat aan refereert)

1. Vergroten bewustwording binnen en buiten de organisatie (2.1.1)

Intern

- De intranetgroep 'Toegankelijkheid en inclusie' met 54 deelnemers
- Twee maal per jaar inspiratielunch met een vaste kern van 40 medewerkers en MT-leden

Campagnes

- Campagne 'Houd de lijn vrij' i.s.m. Bartimeus m.m.v. 25 collega's
- Regionale campagne personen met verward gedrag 'Kijk jij om of kijk jij weg?'
- 'Coming Out day' tijdens Regenboogweek en uithangen Regenboogvlag met 12 organisaties
- Start estafette 'Een tegen eenzaamheid'
- Week van de Toegankelijkheid 2019, thema 'Vrije tijd': Schouw, bijeenkomsten, expositie kunstenaar met licht verstandelijke beperking in Spant! (2.1.3).
- Week van de Toegankelijkheid 2020, thema 'digitale toegankelijkheid': test website Muiderslot door mensen met een licht verstandelijke beperking, online workshop 'Gebarenchallenge' (2x). En de schouw openbare ruimte centrum Bussum (samen met Platform Gooise Meren Toegankelijk)
- Vijf gebouwen verlicht tijdens Orange The World i.v.m. geweld tegen vrouwen

Filmvertoningen met nagesprek:

Vijf avonden met in totaal 285 deelnemers:

- Sorry we missed you (armoede) met 35 deelnemers
- De Liefhebbers (dementie). Drie avonden met 175 met 45 deelnemers (2.2.5)
- Hors Normes (autisme) met 95 deelnemers
- For Sama (achtergrond statushouders Syrië) met 60 deelnemers
- Deux (coming out en acceptatie lhbt+) met 50 deelnemers

Bijeenkomsten

- Met het GGZ netwerk (2.1.2) : april 2018 interne werkbijeenkomst 'Meedoen en psychische problematiek in Gooise Meren' | december 2019, 'Samenwerken aan herstel. Hoe dan?'; 65 aanmeldingen, bij plenaire gedeelte ca. 100 | maart 2021, webinar 'Herstel de Verbinding'
- 'Eén tegen eenzaamheid' drie online bijeenkomsten met vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en professionals, in totaal 30 deelnemers
- Gastles 'Blind voor een dag' op de Julianaschool
- Inspiratiebijeenkomst evenementenorganisatie: 20 organisaties, 35 deelnemers
- Landelijke bijeenkomst Koplopergemeenten in Gooise Meren: 60 deelnemers, 35 gemeenten (2.2.7)
- Presentatie tijdens masterclass Inclusie VNG (2.2.7)
- Powertalks lhbt+ i.s.m. Muiderslot, drie bijeenkomsten met in totaal 15 deelnemers
- 'Slimmer met Geld' inwonersbijeenkomst: 80 deelnemers, 15 organisaties | Drie netwerkbijeenkomsten met 20 organisaties
- Omgaan met personen met verward gedrag: 45 deelnemende inwoners en professionals

- Twee workshops Gebarentaal met in totaal 75 deelnemers
- Ratatouille: webinar én de eerste van vijf gezamenlijke maaltijden van mensen met verschillende culturele en religieuze achtergronden met 60 deelnemers.

Inwonerspanel 'Gooise Meren Spreekt'

- 0-meting Inclusie 2019: 1178 respondenten (respons 47%)
- 1-meting Inclusie 2021: 951 respondenten (respons 32%)

Publicaties

- Huis-aan-huis bladen: 22 artikelen op de gemeentepagina | zeven edities van de themapagina 'Iedereen doet mee' | vier edities themapagina 'Zorg voor elkaar' (corona)
- Bijdrage publicatie 'routekaart toegankelijke festivals' voor de Coalitie voor Inclusie
- Uitgave Geldgids 2020

Versterken inzet ervaringsdeskundigheid (2.1.2)

Investering in de ontwikkeling van netwerken van ervaringsdeskundigen tot actieve en vitale samenwerkingspartners:

- Platform Gooise Meren Toegankelijk
- Werkgroep LFB / Onderling Sterk (mensen met een verstandelijke beperking)
- GGZ netwerk (ervaringsdeskundigen, vrijwilligers en professionals van o.a. GGZ-centraal, Kwintes, MEE, Stichting Maatjesproject, Versa Welzijn)
- Convenantpartners (Fietzersbond, Platform Gooise Meren toegankelijk, Seniorenraad, woonadviescommissie)

Inzet ervaringsdeskundigheid bij o.m. Dialoog Eenzaamheid, verbetering gemeentelijke communicatie, dienstverlening KCC, plannen ruimtelijke projecten en voorzieningen, ontwikkeling nieuw beleid (bijv. Schuldhulpverlening), samenwerking rondom sociaal kwetsbare inwoners

2. Gemeente als inclusieve organisatie

Inclusieve werkgever (2.2.1)

- Werving is expliciet gericht op het vergroten van de diversiteit in het personeelsbestand (vacature teksten, inzet recruiters)
- Alle medewerkers van de afdeling BORG zijn getraind als buddy-collega ('Harrie'). Inmiddels zijn hier zes mensen met afstand tot de arbeidsmarkt begeleid naar betaald werk, ook buiten de gemeentelijke organisatie (2.4.2)
- Er is aandacht voor duurzame inzetbaarheid (monitoring en begeleiding) en seniorenbeleid
- Uiteindelijke selectie van kandidaten is evenwel nog behoorlijk traditioneel en laat verschillen zien over de afdelingen
- Deelname Prokkelweek 2019: 2 stageplekken voor mensen met een verstandelijke beperking

Online toegankelijkheid (2.2.2)

- De gemeentelijke website voldeed als één van de eerste in Nederland aan de vereiste toegankelijkheidseisen

Toegankelijke dienstverlening (2.2.3)

- Gemeentelijke dienstverlening getest door ervaringsdeskundige 'mystery guests'
- Training 'bejegening' voor Frontoffice KCC en Burgerzaken

Informatie voorziening over toegankelijkheid (2.2.4)

- Culturele instellingen vermelden toegankelijkheidsinformatie op hun websites
- Een breed scala aan toegankelijke activiteiten is te vinden op meedoengooisemeren.nl

- Informatie over toegankelijkheidsactiviteiten via de nieuwsbrief 'gewoonmeedoen' en artikelen in de huis-aan-huis bladen.
- Ontwikkeling van een toegankelijke winkelroute in het kader van Duurzame winkelroute
- De ondernemersvereniging voerde campagne voor toegankelijke toiletten. Ca. 25 ondernemers in het centrum van Bussum stellen hun toilet ter beschikking. Ze staan vermeld op de HogeNood-app en zijn herkenbaar van de raamsticker.
- Bezoekers van de gemeente vinden informatie over de toegankelijkheid van horeca, attracties, parkeergelegenheden, winkels, sportgelegenheden en andere voorzieningen op de landelijke app 'Ongehinderd'. Daarop zijn 102 locaties vermeld in Bussum. Van de andere kernen is nog geen vermelding gegeven.

Inclusieve en toegankelijke communicatie (2.2.6)

- Training B1 schrijven voor medewerkers communicatie door ervaringsdeskundigen LFB
- Pilot inzet gebarentolk bij films met nabespreking
- Inzet gebarentolk bij nieuwjaarsreceptie
- Inzet gebarentolk bij powertalks lhbt

Beleidsontwikkeling

Aandacht voor toegankelijkheid en inclusie, met actieve inzet van ervaringsdeskundigen van Platform Gooise Meren Toegankelijk, LFB werkgroep, GGZ netwerk en de convenantpartners bij: Beleidskader evenementen, de Mobiliteits- en parkeervisie, de Woonvisie, de Jeugdnota, de nota Cultuurbeleid, het Sportakkoord, Wonen met zorg, de visie Buitenruimte, de Omgevingswet, programma Duurzaamheid, Hulp bij schulden, de Onderwijsnota, Gezondheidsbeleid, lokale uitwerking beleid Bescherming en Opvang.

Netwerken & activiteiten

- Deelname werkgroep mobiliteitsplan, regionaal overleg eenzaamheid, overleg 'toiletten', projectgroep 'wayfinding Gooise Meren', netwerken 'Slimmer met geld' en 'Coalitie Eén tegen eenzaamheid'; Samenwerking Muiderslot (toegankelijkheid), Samenwerking Geldkrant
- Eindejaarsattentie kwetsbare inwoners
- organisatie Werkbezoeken wethouders en raadsleden aan woonvoorzieningen
- subsidie SWZ 'antiracismeprogramma'
- themabijeenkomst subsidiebeleid i.s.m. Stade: 18 organisaties, 35 deelnemers
- Kwartiermaker schuldhelpverlening

3. Bouwen, wonen, ruimtelijke omgeving

- Ontwikkeling handboek Openbare ruimte met toegankelijkheid als uitgangspunt
- Handboek Standaard Toegankelijk vastgoed wordt binnenkort vastgesteld, implementatie volgt.
- Schouw begraafplaats Bussum en uitvoering verbeteringen
- Uitvoering herinrichting Buitenruimte gemeentehuis i.s.m. Platform Gooise Meren Toegankelijk
- Verbeteringsplan n.a.v. Inloopbijeenkomst herinrichting speelplaats Muiden, uitvoering in 2021
- Brede schouw toegankelijkheid Muiderberg
- 40 Tegels 'Houd de Lijn vrij' in centrum Bussum, om geleidelijnen slechthzienden vrij te houden
- Schouw centrum Bussum i.s.m. MKB Nederland en Ongehinderd. Verbeteringen doorgevoerd o.m. 80 obstakels verwijderd (2.3.1)
- Afronding verbetering toegankelijkheid Buitenruimte gemeentehuis (2.3.2)
- Scan Bartimeus van routegeleiding, verkeersregelinstallaties en zitmeubilair. Aanpassingen bij regulier onderhoud doorgevoerd (2.3.3, 2.3.4 en 2.3.5)
- Verbetering Toegankelijkheid Sportpark Zuid met mindervaliden toilet en een aangepaste douche (t.b.v. atletiek-, korfbal- en handbalvereniging (2.3.6)
- Duurzame en toegankelijke Jeu de boules baan: voorbereiding renovatie en uitbreiding van de ruimte (2.3.7)

4. Werk en dagbesteding

- Inclusieve arbeidsmarkt. Onder de instroom van mensen met een uitkering volgens de participatiewet is 22% (langdurig) ziek en 13% statushouder. Jaarlijks stroomt een derde van het totale bestand uit naar betaald werk. Niet bekend is in hoeverre de bestaande arbeidsre-integratie instrumenten bijdragen aan een inclusieve arbeidsmarkt (2.4.1)

5. Vrije tijd & sport

Activiteiten mensen met psychiatrische aandoening (2.5.1)

- De Werkgroep Meedoen (professionals, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen): thema-avonden voor familie en naasten van mensen met ernstig psychische aandoening en/of verslaving. Verder inloopactiviteiten, gezamenlijk koken en eten, mindfulness, muziek maken. Uitgangspunt inclusiviteit, deelname blijft niet tot één doelgroep beperkt. Zie meedoengooisemen.nl
- Tandemmaatjes – ervaringsdeskundigen trekken op met mensen met psychische problematiek
- Ateliers Met Inzet Kam Alles (MIKA) Naarden; start MIKA Bussum en Muiden
- Toffe Peren: wekelijkse maaltijd en gesprek voor kwetsbare inwoners (corona)

Activiteiten mensen met een licht verstandelijke beperking

- Rondgang Muiderslot met toegankelijkheidsadvies door de LFB werkgroep, gevolgd door
- Een workshop voor medewerkers van Pampus en het Muiderslot
- Twee workshops voor LVB jongeren op het Muiderslot, om het isolement tijdens de coronaperiode te doorbreken

Inclusief sporten

- Gestart met ontwikkeling inclusief sporten i.h.k.v. het Sportakkoord (2.5.2)
- Tijdelijke subsidieregeling Inclusief sporten (2.5.2)

Bijlage 3

Participatietraject 2021

Intern binnen de gemeente

Het participatietraject bestond uit de inspiratielunch van 18 juli 2021 (16 deelnemers), een vragenlijst (10 respondenten) en een aanvullende telefonische gespreksronde (18 deelnemers)

De volgende medewerkers namens aan een of meer van deze activiteiten deel:

Deelnemers inspiratielunch 18 mei

- Beleidsadviseur onderwijs en kinderopvang (afdeling Mens en omgeving)
- Senior Beleidsadviseur sociaal domein (afdeling Mens en omgeving)
- Beleidsadviseur Jeugd (afdeling Mens en omgeving)
- Beleidsadviseur Werk / Participatiewet (afdeling Mens en omgeving)
- Beleidsadviseur wijkagenda's (afdeling Mens en omgeving)
- Beleidsadviseur Duurzaamheid en Participatie (afdeling Mens en omgeving)
- Coördinator programma inclusie (afdeling Mens en omgeving)
- Beleidsadviseur Kunst en Cultuur (afdeling Mens en omgeving)
- Consulent statushouders (afdeling Participatie)
- Senior communicatieadviseur (afdeling BMO/Team Communicatie)
- Medewerker communicatie (afdeling BMO/Team Communicatie)
- Organisatieadviseur (afdeling BMO/Personeel en Organisatie)
- Medewerker P&O (afdeling BMO/Personeel en Organisatie)
- Afdelingshoofd (afdeling BMO/Personeel en Organisatie)
- Strategisch projectleider Ruimtelijke Ordening (team PRO)
- Werkvoorbereider gebouwen (afdeling Beheer Openbare Ruimte en Groen)
- Werkvoorbereider Groen en Spelen (afdeling Beheer Openbare Ruimte en Groen)
- Coördinator (afdeling Beheer Openbare Ruimte en Groen)
- Assetmanager (afdeling Beheer Openbare Ruimte en Groen)
- Beheerder begraafplaatsen
- Coördinator Frontoffice (afdeling Burgerzaken / Frontoffice)
- Medewerker Frontoffice (afdeling Burgerzaken / Frontoffice)
- Kwaliteitsmedewerker Burgerzaken (afdeling Burgerzaken / Frontoffice)
- Manager (afdeling Burgerzaken / Frontoffice)
- Beleidsmedewerker economie, recreatie, toerisme

Extern

Vragenlijst ingevuld door

- Bewonersplatform Naarden Vesting
- Bibliotheek Bussum
- Kinderfestival Bussum
- Schuldhulpmaatje Gooise Meren
- Seniorenraad Gooise Meren
- Tandemmaatjes/Toffe Peren/MIKA
- Versa Welzijn
- Voedselbank Naarden-Bussum
- Woonadviescommissie
- Zorgorganisatie Kwintes

Aanvullende gesprekken extern:

- Bibliotheek Bussum
- Gooise Meren Beweegt
- MEE
- Schuldhulpmaatje Gooise Meren
- Tandemmaatjes/Toffe Peren/MIKA
- Versa Welzijn
- Versa Welzijn - Statushouders
- Voedselbank Naarden-Bussum
- Woonadviescommissie
- Zorgorganisatie Kwintes

Groepsgesprek met leden LFB werkgroep Onderling Sterk Gooise Meren

Overleg met het Platform Gooise Meren Toegankelijk

Overleg met GGZ netwerk Gooise Meren

Adviesraden

- Adviesraad Werk en Inkomen (ARWI)
- Beraad Gooise Meren

Geraadpleegd: inwonerspanel Gooise Meren Spreekt